

Elke maand brengen we met een kleine reportage vrijwilligers van onze wijkgemeente in beeld. Deze keer:

De Organisten

De klanken van het orgel zijn in de kerk voor iedereen vertrouwd. Maar wie bespelen het orgel eigenlijk en hoe maakt muziek deel uit van de kerkdienst? Organist zijn in een kerk betekent veel meer dan het begeleiden van liederen, zo blijkt al snel tijdens een gesprek met onze drie organisten. Barbara Coster, Guus Fennema en Ytsen Wielstra vertellen over hun rol, over het bijzondere instrument dat ze bespelen en de betekenis van muziek in de dienst.

Liefde voor muziek

Barbara wilde altijd al orgelspelen, vertelt ze over haar jonge jaren in Oostrum en Jouswier. Vanaf haar tiende mocht ze af en toe spelen tijdens de collecte en vanaf haar veertiende begeleidde ze de hele kerkdienst. "Toen ik ging studeren, zo rond mijn zeventiende, heb ik het orgel aan de wilgen gehangen", vertelt ze. Jaren later, inmiddels in Veenendaal aangeland, pakte Barbara de draad weer op. Ze volgde orgelles bij Arnold Kuik in de Oude Kerk, zag een oproepje in Samen Eén en kwam via Guus Fennema bij de cantorij terecht. Het duurde nog even voordat ze deel uitmaakte van het vaste team organisten. "Ik was gevoelig voor wat mensen ervan vonden, dat bracht spanning met zich mee", legt ze uit. "Maar de liefde voor muziek is gebleven en mijn zekerheid is inmiddels gegroeid."

Ook Guus begon als kind met orgelspelen. "Mijn zus speelde orgel", vertelt hij over zijn kennismaking met het instrument. De eerste jaren in Bussum volgde hij lessen bij Herman Nieland, in Veenendaal was eerst Gijs van Zanten en later Arie Moll zijn leraar en kreeg hij les op het orgel in de Petrakerk. "Met twee andere leerlingen deed ik mee aan orgelconcoursen", kijkt hij met plezier terug. "We werden gevraagd om de middagdiensten in De Meent te begeleiden, ik was toen een jaar of vijftien. Later heb ik deels voor zanglessen gekozen, maar ik ben altijd orgel blijven spelen." In de Goede Reede begon Guus als invaller, en viel hij ook regelmatig in bij de andere wijkgemeentes, voordat hij er vaste organist werd.

Ytsen kreeg vanaf zijn tiende levensjaar orgelles. "Een vriend van mij had ook les, zijn moeder speelde orgel in onze kerk, net als mijn vader", vertelt hij. Ytsen kreeg les op het harmonium thuis, in Sexbierum. Zijn leraar, W.A. Spiering, organist van de rooms-katholieke kerk van Harlingen reisde rond op zijn brommer. "Studeren met pedaal deed ik in de vrijgemaakt-gereformeerde kerk in Harlingen." Na een jaar of drie mocht hij de gemeentezang in de kerk begeleiden. Later volgde hij lessen in de Martinikerk in Franeker, bij D.Ch. Kregger. Ook voor Ytsen kwam het orgelspelen tijdelijk 'een beetje tot stilstand'. Na zijn huwelijk met Tineke, werd hij organist in de Fenix in Leeuwarden. Eenmaal in Veenendaal pakte hij de draad weer op toen er in de Goede Reede ruimte kwam voor een organist. "Het orgel in de Petrakerk is voor mij eigenlijk het eerste échte orgel", bekent Ytsen.

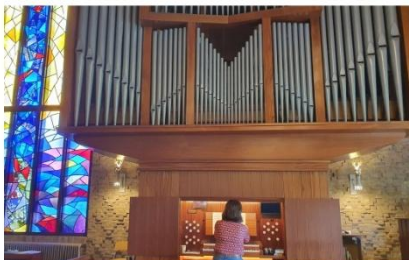

Een weerbarstig avontuur

Wat maakt een orgel een écht orgel? "Het orgel in de Goede Reede, maar ook dat in de Open Hof, is een elektronicum", legt Guus het verschil uit met het orgel van de Petrakerk, waar lucht door orgelpijpen wordt geblazen. "Een pijporgel leeft", zegt hij. "Temperatuur en vochtigheid zijn van invloed op de klank. Dat is een groot verschil." Elk orgel is anders, leggen de organisten uit. De omvang en de ruimte bepalen vaak nog meer dan de orgelbouwer hoe het klinkt, hoe het geluid zich mengt in de ruimte. "Het maakt uit hoe vol de kerk is", legt Ytsen uit. "Met kerst kun je best wat extra geven, maar anders klinkt het snel te hard. Het bespelen

van een orgel kan soms best een weerbarstig avontuur zijn."

De predikanten maken een keuze welke liederen deel uitmaken van de dienst. "Wij beoordelen of het 'zingbaar' is", zegt Guus. "Qua melodie en qua

ritme." Ytsen vult aan: "Je wilt ook niet te veel onbekende liederen in een dienst. Als wij een alternatief aandragen, wordt daar ook best vaak mee ingestemd." Bijzondere kerkdiensten worden in samenspraak met de organisten en cantor muzikaal ingevuld, bijvoorbeeld als er medewerking is van de cantorij, onze band Connected of een solist.

Meer dan alleen noten instuderen

Waar veel mensen geen weet van hebben, is dat de organisten op zondag al vroeg in de kerk zijn. Soms al om half acht. "Het is niet ons beroep, dus het oefenen thuis komt meestal aan op de avonden", zegt Barbara. Voorbereiden is meer dan alleen noten instuderen, vertelt ze. "Repeteren betekent ook 'groeien' in een lied. Wat is de kern van het lied en hoe klinkt dat dan? En welk voorspel past daarbij? Dat is niet in een uurtje klaar." Ytsen: "Je kunt een lied wel eerder hebben gespeeld, maar elke keer bepaal je opnieuw hoe je dat deze keer gaat doen."

Stukken die voor of na de dienst worden gespeeld, maken wat de organisten betreft ook echt onderdeel uit van de dienst. "We zoeken de stukken uit op de 'kleur' van de dienst", zegt Guus. Het is een wens van de organisten om een koraal van een paar minuten als meditatief moment in de orde van dienst op te nemen. "Je kunt in zo'n moment meer de subtiele kanten van het orgel laten horen."

Machtig instrument

Barbara, Guus en Ytsen zijn verheugd dat het orgel, gebouwd door Verschuieren in 1963, vorig jaar is gerestaureerd. "Alles is schoongemaakt en opnieuw geïntoneerd", vertelt Guus. "Het was een openbaring toen ik er weer op speelde." Barbara merkte het ook: "Alles klinkt veel helderder. Het leuke is dat je dat ook vanuit de gemeente terugkrijgt." Het orgel komt weer helemaal tot zijn recht. "Het is zo'n machtig instrument", vindt Barbara, "met zo veel verschillende stemmen." Die worden ingeschakeld en gecombineerd via de registers, te

bedienen via de knoppen en schakelaars op het orgel. "Met registratie kun je heel veel", legt Barbara uit. "Je kunt uitdrukking geven aan gevoelens. Opgewekt bijvoorbeeld, of meer ingetogen. Dat kun je allemaal met een orgel doen."

Wat de betekenis is van muziek voor de organisten? Guus: "Muziek benadrukt de poëtische kant van liederen, het geeft extra lading aan de tekst." Ytsen: "Liederen zijn in feite gebeden. Het is heel fijn om een dienende rol te spelen in het gebed van de gemeente." Barbara: "Muziek raakt je ziel. Je weet van tevoren niet dat je geraakt wordt, het komt opeens binnen. Met muziek kom ik het dichtst bij God."

Alice van Schuppen

Wilt u meeschrijven in ons team en zo ook gemeenteleden in beeld brengen, of wilt u ons uitnodigen? Stuur dan een mail aan Marije annastegenga@gmail.com of spreek ons aan:

Alice van Schuppen, Ariëtte Bouwmeester-Wijnveen, Rick Tigelaar, Marije Stegenga